

vati, že by jinak soudní vymáhání neb uskutečnění nároku, zejména změnou dosavadního stavu, bylo zmařeno nebo značně stíženo nebo rozsudek musil býti vykonán v cizině nebo je-li prozatímního opatření třeba, by bylo zabráněno hrozícímu násilí neb aby byla odvrácena hrozící nenahraditelná škoda. Podle § 384 ex. ř. má navrhovatel tyto okolnosti osvědčiti. V souzeném případě navrhovatel mínil, že matka bývalé jeho manželky hodlá s jejím souhlasem vzíti nezletilého syna při návratu z Evropy do Buenos Aires, kde má stálé bydliště. To osvědčiti, t. j. učiniti věrohodným (§ 274 c. ř. s.) se navrhovateli nepodařilo. K tomu cíli dovolával se dopisu matky své bývalé manželky ze dne 17. ledna 1933, v němž navrhovateli psala, že její dcera ve všem, co učinila a co činí, bude míti její souhlas a pomoc. Toto znění dopisu jest příliš všeobecné, než aby se podle něho jevila věrohodnou obava navrhovatelova. Jiné okolnosti soudu v první stolici uvedené jí nenасvědčují, ani z okolnosti, že syn žalobcův s jeho souhlasem byl již jednou návštěvou u své báby v Buenos Aires, nebylo by souditi na úmysl, hochu tam odvézt. Matka i bába hochovy úmysl popřely a matka výslovně uvedla, že chce syna trvale u sebe podržeti a že proto E-ovou vyzvala, aby s hochem k ní přijela, což jest pravděpodobnější, než že by ho chtěla dáti odvézt svou matkou do Buenos Aires, tohoto mínění jest i Jana E-ová. V pobytu hochově u matky v T. však nelze shledávati žádný z případů § 381 ex. ř.

Čís. 12730.

Přípustnost pořadu práva pro nárok československého státu (železniční správy) proti majiteli autodopravy o splnění úmluvy, jíž se žalovaný zavázal železniční správě platiti peněz na úhradu ztrát na příjmech způsobených železniční správě jeho autobusovou dopravou.

(Rozh. ze dne 27. června 1933, R I 574/33.)

Smlouvou ze dne 28. května 1931 s ministerstvem železnic zavázal se žalovaný majitel autodopravy platiti železniční správě na úhradu ztrát na příjmech způsobených železniční správě jeho autobusovou dopravou ročně 25.000 Kč, splatných ve čtvrtletních předem splatných částkách. Ježto žalovaný nezapravil splátky dospělé dne 1. října 1931, 2. ledna 1932 a 1. dubna 1932, domáhal se jich zaplacení československý stát (železniční správa) žalobou, o níž tu jde. K námitce nepřípustnosti pořadu práva soud první stolice žalobu odmítl. Důvody: Železniční správa jest jako orgán státu (železničního eráru) úřadem, který jest povolán ke správě železničních věcí v mezích zákonitých předpisů. Jako úřadu nedostává se mu soukromoprávní osobnosti (subjektivity). Železniční správa jest soukromoprávním subjektem jen potud, pokud jest jí zvláštními zákony povaha soukromoprávního podmětu udělena, když tudíž zákon výslovně připouští činnost železniční správy ve smyslu práva soukromého. To platí i o státu (o železničním eráru). Ale není zákona, jímž by byla správa železniční zmocněna, by od koncesionářů

autobusového podniku (dopravy) žádala náhradu ušlého příjmu způsobeného jí autobusovou dopravou osob nebo věcí a by uzavřela s koncesionáři autobusových podniků soukromoprávní smlouvu. Uzavřela-li tudíž železniční správa takovou smlouvu s koncesionářem autobusového podniku v zájmu železniční správy, tudíž ve veřejném zájmu, nejednala jako soukromoprávní podmět, nýbrž jako úřad a jest její prohlášení prohlášením strany jako úřadu a z toho povstálý závazek má proto veřejnoprávní povahu a nemění se tím, že odpůrcem jest soukromá osoba. Poněvadž v souzeném případě jde o takový poměr veřejnoprávní povahy, jest pořad práva vyloučen. Železniční správě schází tudíž jako úřadu soukromoprávní osobnost, tudíž způsobilost býti aktivním a pasivním podmětem civilněprávních poměrů a jako procesní strana jednati. Procesní způsobilost jest však absolutním předpokladem procesním. Poněvadž v tomto sporu žalující straně schází, bylo dosavadní řízení podle § 7 c. ř. s. prohlášeno zmatečným. Schází-li však železniční správě (železničnímu eráru) způsobilost býti stranou, není finanční prokuratura k jejímu zastupování oprávněna a nemá proto nárok na náhradu útrat tohoto sporu. Jelikož tedy žalující strana jako soukromoprávní podmět v tomto sporu neexistuje, nebylo lze uložiti jí náhradu útrat žalované strany, pročez návrh stran na přisouzení útrat musel býti zamítnut. (Viz Slovník veřejného práva čsl. XXII. sešit, Emil Hácha: Nejvyšší správní soud, Mayerhofer: Verwaltungsgerichtshof, Právník XVIII. sešit, Dr. Bohumil Dymeš: Nabytí veřejné cesty obcí, Glaser-Unger rozhodnutí čís. 3352 sb. n. s. čís. 10004.)

R e k u r s n í s o u d zrušil napadené usnesení a uložil prvému soudu, by rozhodl nepřihlížeje k uplatňovanému důvodu nepřípustnosti pořadu práva. **D ů v o d y:** Stát vystupuje proti svým obyvatelům ve dvojí podobě: jako nositel vrchnostenské správy, tedy v zájmu celku a jako nositel soukromohospodářské správy, tedy v podstatě jako každá jiná fysická osoba. Pro rozhodnutí otázky přípustnosti i nepřípustnosti pořadu práva jest směrodatným zodpovědění předběžné otázky, do které z oněch obou oblastí přísluší právo, o něž jde. Železniční státní správa jest soukromohospodářským podnikem, což vychází najevo mimo jiné i z ustanovení zákona čís. 404/1922. Podle toho mají býti železnice vedeny podle zásad obchodního hospodaření. Železnice jsou sice zřízeny v zájmu celku, avšak doprava osob a zboží může býti provozována i jinými osobami než státem. Nejsou tudíž výsostným právem státu. Proto spadají nároky a závazky, které se týkají železniční správy v tomto dosahu, do práva soukromého a k rozhodování o nich jsou povolány řádné soudy a nikoliv správní úřady. Jest sice správné, že tato zásada má výjimky, v případě, že správní úřady mají rozhodovati o soukromoprávních záležitostech. Tyto výjimky jsou však jen tam přípustné, kde zákon tak zvlášť ustanovuje. Udělení koncese k dopravě osob silostrojí po živnostensku jest zajisté jednostranným úkonem státní vrchnostenské správy. Naproti tomu ujednání o odškodnění za hospodářskou újmu vzniklou z toho pro železniční správu jest soukromoprávní smlouvou, kde stát vystupuje jako smluvní strana. Podle zásad dříve vyložených, ježto tu není zvláštního zákona stanovícího výjimku, jsou k rozhodnutí

o právu a o závazku z toho vzniklých příslušné řádné soudy. Na tom nemění nic okolnost, že udělení koncese a smlouva c odškodnění, jež má být plněna železniční správě, jsou potud ve skutkové souvislosti, že toto bylo oním vyvoláno. Neboť ve skutečnosti jde o dva samostatné, věcně a právně rozdílné úkony, z nichž každý třeba posuzovati podle zákonných předpisů proň v úvahu přicházejících.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Do usnesení rekursního soudu, jímž bylo zrušeno (správně změněno) usnesení prvního soudu, odmítající k námitce žalovaného žalobu pro nepřipustnost pořadu práva a jímž prvnímu soudu bylo přikázáno, aby ve věci dále jednal, jest dovolací rekurs přípustný, třebaže pravomoc nebyla vyhrazena, jakž bylo již vyloženo v rozhodnutích čís. 1844, 6838 a 7032 sb. n. s., k nimž se odkazuje. O přípustnosti pořadu práva rozhoduje jen povaha nároku, zda jest to nárok soukromoprávní a nikoliv povaha nabývacího úkonu (rozhodnutí čís. 8049 sb. n. s.); závisí to tedy od toho, zda zažalovaný nárok smlouvou převzatý se zakládá v právu veřejném, či týká-li se jiné stránky předmětu, než která jest upravena právem veřejným, byť i poměr veřejného práva byl zevnější příčinou uzavření smlouvy, aniž by však tím byla dotknuta podstata smlouvy. Rekursní soud správně poukázal k tomu, že stát vykonává svými výkonnými orgány jednak moc svrchovanosti státní, kotvící v předpisech veřejnoprávních, jednak, pokud jest majitelem hospodářských podniků, činnost soukromohospodářskou. A tak i ministertvo železnic, zřízené zákonem ze dne 2. listopadu 1918 čís. 2 sb. z. a n., má dvojí funkci; jednak jako nejvyšší správní úřad, jednak jako správce podniku československých státních drah, jehož vedení mu bylo přikázáno podle ustanovení §§ 1 a 6 prováděcího vládního nařízení z 25. září 1924 čís. 206 sb. z. a n. vydaného na základě zákona ze dne 18. prosince 1922 čís. 404 sb. z. a n. o úpravě hospodaření ve státních závodech, ústavech a zařízeních, jež převahou nemají plnění úkoly správní. O udělení koncese k periodické dopravě osob motorovými vozidly rozhodoval podle § 15 odstavce (3) a § 142 ž. ř. a zákona z 31. března 1865 čís. 25 ř. z. příslušný zemský úřad výnosem ze dne 27. ledna 1928 čís. 10401 ai 1928 - 3 B - 2261 ai 27 a nikoliv ministerstvo železnic. Udělení koncese se má státi podle výnosu ministerstva vnitra ze dne 11. února 1899 čís. 311 a ze dne 6. září 1899 č. 29.467 (otištěných ve vydání živnostenského řádu »Kompasu« z roku 1926 str. 1145) po dohodě s ministerstvem pošt a ministerstvem železnic. V otázce, zda ministerstvo železnic projeví souhlas s udělením koncese čili nic, jednalo ministerstvo železnic ovšem jako správní úřad, poněvadž tato činnost jest mu uložena předpisy veřejnoprávními. Pokud však ministerstvo železnic vzneslo samostatný požadavek, by žalovaný nahradil železniční správě částku za případné ztráty v provozu železnic, jde o soukromoprávní záležitost, poněvadž není veřejnoprávních předpisů, které by ukládaly ministerstvu železnic sjednati dohodu se žadatelem kon-

cese a tento není povinen převzít závazek k náhradě škody provozem autobusové dopravy železniční správě hrozící. Šlo o dobrovolný závazek žalovaného, zavázal-li se smlouvou ze dne 28. května 1927 nahraditi železniční správě částku 25.000 Kč. Na tom nemění nic, že ministerstvo železnic dalo souhlas k udělení koncese jen pod podmínkou, že žalovaný závazek onen převezme, neboť dání souhlasu bylo jen zevnější příčinou a pohnutkou, proč k oné smlouvě došlo a dovolací rekurent jest na omylu, tvrdí-li, že ministerstvo železnic si dalo slíbiti peněžní plnění za to, že projeví souhlas s udělením koncese, neboť zmíněná smlouva výslovně praví, že peněžitá smluvená částka má sloužiti ku krytí ztrát na příjmech železničních, které povstanou provozem autodopravy.

Čís. 12731.

Škůdce jest zodpověden jen za škodu, jež by jinak bez jeho jednání podle všeobecné zkušenosti nebyla nastala, nelze ho však činiti zodpovědným za veškeré výjimečné, neočekávané důsledky jeho chování.

(Rozh. ze dne 27. června 1933, Rv I 2281/31.)

Žalobkyně domáhala se na žalovaném náhrady škody za ušlé zaopatření manželstvím a za způsobené jí porušení zdraví, odůvodňujíc tento nárok tím, že ji žalovaný přípovědí manželství pohnul k mimomanželské souloži a že, nesplniv tento příslib a rozvázav náhle a hrubě s ní dlouholetý poměr, v němž se jí narodily tři děti, zavinil její duševní nemoc, pro kterou je neschopnou výdělků. Žaloba byla zamítnuta soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Pokud se dovolatelka k opodstatnění nároku dovolává ustanovení § 46 obč. zák., přezírá, že podle § 46 cit. zák. žádati by mohla jen náhradu skutečné škody a nikoliv nároky, které činí v nynější žalobě (sb. n. s. čís. 5941, 381). Podle § 1328 obč. zák. jest škůdce ovšem práv nejen z náhrady skutečné škody, nýbrž i ušlého zisku, avšak k založení tohoto nároku bylo by třeba, by žalovaný přiměl žalobkyni opravdovým slibem manželským k mimomanželské souloži a by slib bez podstatné příčiny nedodržel. Zjistily-li nižší soudy, že v tomto případě to nebyl příslib manželství, který žalobkyni pohnul k tomu, by žalovanému dovolila mimomanželskou soulož, a že přípověď manželství nebyla v příčinné souvislosti s tím, že mezi stranami došlo k pohlavním stykům, nebyly splněny předpoklady § 1328 obč. zák., jenž vyžaduje, by žena byla pohnuta k souloži představou, kterou si právě jen z předstírání muže učinila, a že by se jinak k mimomanželské souloži nepropůjčila. Pokud dovolatelka konečně uplatňuje, že její duševní onemocnění bylo přivoděno svrchu dotčeným jednáním žalovaného, jde o nárok podle XXX. hlavy obč. zák. Na žalobkyni bylo, by prokázala zavinění